

De rol vindt haar IK niet meer

De Staatsprijs voor Toneelletterkunde 1985 werd toegekend aan René Verheezen. Etcetera drukt zijn recentste stuk, "Moeder" af, en Geert Opsomer maakt enkele aantekeningen bij Verheezens ontwikkeling als toneelschrijver.

De term "Vlaamse Dramaturgie" hangt nog steeds vast aan het beeld van de door het literaire establishment erkende auteur, die vanop zijn schrijfkamer het scenische gebeuren vastlegt en met een afgewerkte tekst naar een theater toestapt. Schrijvers als Claus en Van den Broeck hebben dit beeld nog versterkt. Door hun literaire inhouden in de meest diverse vormen te gieten hebben ze bovendien de indruk gewekt dat de essentie literair is, en voorafgaand aan het theater. Theater is dan een doorgeefluik, een techniek.

Dat er ook een vorm van dramaturgie bestaat die niet het tekstuele maar het scenische organisatieprincipe vooropstelt en soms leidt tot de scenische deconstructie van het literaire verhaal (Bogaerts, Peyskens, Decorte,...), ontsnapt op dit ogenblik aan de promotoren van de Vlaamse dramaturgie, inclusief de Jury van de Staatsprijs voor Toneelletterkunde. Het is duidelijk dat deze alternatieve dramaturgie geen literaire adelbrieven kan voorleggen.

Maar ook de traditionele dramaturgie is, voor wie niet in sprookjes gelooft, niet te redden als literair feit. Vlaamse toneelteksten kunnen literair niet tot hun recht komen omdat ze niet worden uitgegeven. Ook scenisch zijn ze veroordeeld omdat enkel amateurskringen hen willen opvoeren. Voor de Jury van de Staatsprijs wordt het steeds moeilijker om kandidaten te vinden die literair en scenisch aanvaardbaar zijn. Misschien is René Verheezen de sprookjesprins, waar de Schone Slaapster, de toneelletterkunde op wacht. De voortekens zijn gunstig: de auteur debuteerde voor het Koninklijk Jeugdtheater met *Hoera Doornroosje* (1974, n.g.). Elf jaar later kreeg hij de Staatsprijs, maar of hij in staat moet worden geacht de toneelletterkunde uit haar eeuwenoude slaap te halen is twijfelachtig.

Als Verheezen de Staatsprijs verdient, dan is het niet omwille van één stuk of omwille van zijn theater- of schrijfvakmanschap, maar wegens zijn "boeiende evolutie" (rap-

port Staatsprijsjury). Zijn ontwikkeling werd gestimuleerd door de diverse werkkringen waarin hij als schrijver en acteur terecht kwam. Als acteur bij het Reizend Volkstheater schreef hij volksstukken (*Onder ons*). Centraal in zijn desavouering, achteraf, van dit volksrealisme staan de stukken die hij schreef voor het (intussen opgedoekte) NVT: *De gek en zijn werk*, *De overtocht*. Verder zijn ook buitenlandse voorbeelden van belang voor zijn ontwikkeling: David Mamet, Botho Strauss, *Moeder* zal hier enige invloed van ondergaan.

Sociale contexten

Onder ons (1976) is puur Vlaams huiskamerrealisme. Een volks gezin dient als setting voor een reeks psychologisch en sociaal gemotiveerde botsingen tussen de vader en zijn homoseksuele zoon Cois, tussen de dochter en haar verloofde, tussen de

Moeder (KVS)
Gerda Marchand